

NORGES HØYESTERETT

Den 2. mai 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-00924-A, (sak nr. 2012/179), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat Brynjulf Risnes)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Arnfinn Hval)

II.

B

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Arnfinn Hval)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Falkanger**: Saken gjelder straffutmåling for mobil vinningskriminalitet begått av litauiske statsborgere.
- (2) Politimesteren i Telemark satte 4. august 2011 fem litauiske menn under tiltale for ulike former for vinningskriminalitet. Blant disse var B og A. For B gjaldt tiltalen fire grove tyverier, tre forsøk på grove tyverier, ett tyveri og ett heleri. For A gjaldt tiltalen ett grovt tyveri og ett forsøk på grovt tyveri.
- (3) Nedre Telemark tingrett avsa 2. september 2011 dom i saken mot alle fem. For straffekravene mot B og A lød domsslutningen – dens punkt III og V – slik:

”B, født 04.10.1986, dømmes for

- fire overtredelser av straffeloven § 257 jf. § 258,
 - tre overtredelser av straffeloven § 257 jf. § 258 jf. § 49,
 - en overtredelse av straffeloven § 317 første ledd, og
 - en overtredelse av straffeloven § 257,
- alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 2 – to – år.
Varetekt kommer til fradrag med 86 – åttiseks – dager pr. 25.08.2011

...

A, født 19.07.1980, dømmes for

- en overtredelse av straffeloven § 257 jf. § 258 og
- en overtredelse av straffeloven § 257 jf § 258 jf. § 49,

sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder.
Varetekt kommer til fradrag med 86 – åttiseks – dager pr. 25.08.2011.”

- (4) B, A og de tre andre domfelte anket til Agder lagmannsrett. Ankene rettet seg mot ulike sider av lagmannsrettens avgjørelse.
- (5) Lagmannsretten henviste B’s anke over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for så vidt gjaldt domfellelsen for to av de grove tyveriene og for ett forsøk på grovt tyveri. For A henviste lagmannsretten anken over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for det ene grove tyveriet han var domfelt for. For øvrig ble ankene fra de to nektet fremmet. Deler av ankene fra de tre andre domfelte ble også henvist til ankebehandling.
- (6) Agder lagmannsrett avsa 13. desember 2011 dom med slik domsslutning – dens punkt III og V – for straffekravene mot B og A:

”B, født 04.10.1986, dømmes for overtredelse av straffeloven § 257 jf. § 258 og straffeloven § 257 jf. § 258 jf. § 49. Straffen for disse forhold og de forhold som er endelig avgjort ved tingrettens dom settes til fengsel i 2 – to – år. Straffeloven § 62 første ledd er anvendt.

Varetekt kommer til fradrag med 198 – etthundreogtjåtte – dager.

...

A, født 19.07.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 257 jf. § 258. Straffen for dette forhold og det forhold som er endelig avgjort ved tingrettens dom settes til fengsel i 2 – to – år. Straffeloven § 62 første ledd er anvendt.

Varetekt kommer til fradrag med 198 – etthundreogtjåtte – dager.”

- (7) Dommen var enstemmig for B. For A ble den avsagt under dissens, idet de tre fagdommerne stemte for fengsel i ett år og seks måneder.
- (8) For de tre andre litauerne ble straffen satt til fengsel i to år og seks måneder. For dem er lagmannsrettens dom rettskraftig.
- (9) B og A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. For straffekravet gjaldt anken fra B straffutmålingen, mens anken fra A gjaldt rettsanvendelsen og straffutmålingen.

Høyesteretts ankeutvalg besluttet 5. mars 2012 at ankene over straffutmålingen skulle fremmes.

(10) *Mitt syn på saken*

(11) B og A er sammen med tre andre litauiske statsborgere funnet skyldig i vinningsforbrytelser begått her i Norge. Til sammen er de fem dømt for i perioden fra mars 2009 til mai 2011 å ha begått syv grove tyverier, tre forsøk på grove tyverier, ett heleri og ett tyveri. I hovedsak ble vinningsforbrytelsene begått av to eller flere av dem i fellesskap. Tingretten ga følgende karakteristikk av deres virksomhet:

”De tiltalte er alle fra Litauen. Retten finner bevist at alle er en del av et nettverk som driver vinningskriminalitet hvor deltakerne har ulike roller – de er mobile vinningskriminelle.

Bakgrunnen for at de er i Norge, er for å begå vinningskriminalitet. De er profesjonelle, de begår planlagte kriminelle handlinger etter rekognoseringer og forarbeid, som for eksempel at biler utplasseres i nærheten av planlagte gjerningssteder hvorfra det skal tas verdigjenstander som skal fraktes ut av Norge for deretter å selges i samarbeidende mottagerapparat i andre land. Forsettet er sterkt – noe det mislykkede forsøket den 5. mai 2011 viser. Allerede etter to uker forsøkes det igjen samme sted. Tiltalebeslutningen viser at det stjeles gjenstander som er ettertraktet og enkle å selge – blant annet PC’er og båtmotorer.”

(12) Lagmannsretten sluttet seg til disse uttalelsene, og tilføyde

”at det profesjonelle preget – som også viste seg ved at de byttet kjennetegn på den røde passaten fra svensk --- --- til litauisk --- --- og gjorde utstrakt bruk av forvanskede identiteter – øker sjansene for at de tiltalte lykkes med å bortta store verdier og føre dem ut av landet. Det vil ofte bero på tilfeldigheter hvor stort utbyttet er ved hver enkelt anledning, men faren for meget betydelige verditap vil alltid være til stede når vinningskriminelle som de tiltalte driver sin virksomhet.”

(13) Uttrykket mobile vinningskriminelle brukes gjerne som en sekkebetegnelse på personer med liten tilknytning til Norge som kommer hit i grupper utelukkende for eller med det hovedformål å utføre ulike former for vinningskriminalitet, for deretter raskt å forlate landet med utbyttet. Virksomheten skjer gjerne på en planmessig og organisert måte, ofte ved bruk av falske identiteter.

(14) Høyesterett behandlet i 2011 to saker om slik mobil vinningskriminalitet.

(15) Saken i Rt. 2011 side 765 gjaldt en polsk statsborger som sammen med to andre polakker hadde begått en rekke grove tyverier der utbyttet i alt var 69 påhengsmotorer, innbrudd i fire naust med forsøk på tyveri derfra og dessuten åtte hytteinnbrudd hvor det ble tatt noe innbo. Samlet gjaldt tyveriene verdier for rundt 1,5 millioner kroner, og det ble voldt materielle skader på båter, naust og hytter. De straffbare handlingene fant sted under tre kortvarige og godt organiserte tokter inn i Norge. Førstvoterende fremholdt at denne typen kriminalitet utgjør et alvorlig strafferettslig problem. Ved straffutmålingen ble det lagt særlig vekt på

”at dei tre domfelte var saman om den kriminelle aktiviteten, som var godt planlagd og organisert i førekant. Mellom anna hadde dei eigna køyrety og nødvendige verkty. Dei ordna seg med rekognosering, GPS-merking og depot for tjuvegods.”

- (16) Førstvoterende med tilslutning av de øvrige dommerne mente at straffen i utgangspunktet burde settes til fengsel i fire år og to måneder. Etter fradrag av tilståelsesrabatt ble det avsagt dom for fengsel i tre år og åtte måneder.
- (17) Saken i Rt. 2011 side 1210 gjaldt fire rumenere som ble dømt for 28 tyverier, noen forsøk på grove tyverier og ett grovt heleri. En del av de grove tyveriene hadde de begått to eller flere sammen, mens andre deler hadde de begått hver for seg. Førstvoterende karakteriserte virksomheten som en variant av mobil vinningskriminalitet, men han fremholdt at saken gjaldt et mindre antall grove tyverier enn i Rt. 2011 side 765. Elementene av felles planmessig organisering og gjennomføring var dessuten mindre fremtredende. På den annen side var det tale om større verdier. Erstatningskravene for noe over halvparten av tyveripostene utgjorde således mer enn 1,6 millioner kroner. I tillegg la han vesentlig vekt på at det nesten utelukkende dreide seg om innbruddstyverier i privatboliger. Han oppsummerte slik:
- ”Etter mitt syn vil straffen ved så omfattende og samordnete innbruddstyverier mot privatboliger som i vår sak, kombinert med grovt heleri av store verdier, måtte ligge mellom fire og fem års fengsel, altså enda noe høyere enn det som var utgangspunktet for lagmannsrettens flertall.”**
- (18) Tre av de domfelte hadde tilstått handlingene, og for dem ble straffen satt til fengsel i fire år. Den siste domfelte hadde ikke tilstått, og for ham ble straffen satt til fengsel i fire år og fire måneder.
- (19) Dommen ble avsagt under dissens, idet én dommer mente at straffenivået for de aktuelle handlingene burde være noe lavere.
- (20) For Høyesterett er det fremlagt statistikk som viser at omfanget av vinningsforbrytelser synes å ha sunket i Norge de siste årene. Samtidig viser statistikken at mobile vinningskriminelle utfører stadig flere forbrytelser av denne typen. De kriminalpolitiske hensyn som har begrunnet Høyesteretts skjerpning av straffene på dette felt, står derfor fortsatt sterkt. Jeg viser til at mobiliteten og organiseringen gjør etterforskningen vanskelig, og at oppdagelsesrisikoen reduseres. Allmennpreventive hensyn taler derfor for strenge reaksjoner. Jeg er imidlertid enig med aktor i at det ikke er grunnlag for å skjerpe utmålingspraksis ytterligere.
- (21) I likhet med i sakene fra 2011 står vi i vår sak – slik tingretten og lagmannsretten har lagt til grunn – overfor en variant av mobil vinningskriminalitet. Mange av de hensyn som begrunnet streng straff i de sakene, gjør seg gjeldende også her.
- (22) Jeg finner imidlertid grunn til å understreke at karakteristikken ”mobil vinningskriminalitet” omfatter saker av forskjellig art, omfang og alvorlighetsgrad. Den enkeltes deltakelse i virksomheten kan også være høyst varierende. Ved straffutmålingen må det derfor foretas en konkret vurdering av den samlede kriminelle virksomhet. De handlinger den enkelte er dømt for, vil dessuten sette klare grenser for hvilken straff vedkommende kan idømmes.
- (23) Jeg går så over til den konkrete straffutmålingen.
- (24) Den kriminelle virksomheten til de fem litauerne i vår sak fremstår som noe mindre alvorlig enn hva som var tilfellet i de to sakene fra 2011. Mens sakene fra 2011 gjaldt

svært mange overtredelser, gjelder vår sak som nevnt til sammen syv grove tyverier, tre forsøk på grove tyverier, ett heleri og ett tyveri. I tillegg kommer at det i liten grad dreier seg om innbruddstyverier fra privatboliger. Verdien av det som ble borttatt, var heller ikke så stor. Dette siste utjevnes på den annen side i noen grad av at det nok skyldtes tilfeldigheter at de domfelte ikke fikk hånd om større verdier.

- (25) B er dømt for fire grove tyverier, tre forsøk på grove tyverier, ett tyveri og ett heleri. To av de grove tyveriene fant sted 20. og 27. april 2010 da han borttok til sammen 17 bærbare PC'er fra to skoler til en samlet verdi av cirka 100 000 kroner. De to øvrige grove tyveriene fant sted 3. og 14. mai 2010 da han borttok to varebiler for å benytte dem til frakt av tyvgods. To av forsøkene på grove tyverier skjedde 5. og 17. mai 2011 ved at han bante seg vei til en og samme private marina i den hensikt å bortta båtmotorer og andre verdigjenstander. Det tredje skjedde 12. mai 2011 ved at han bante seg vei til en skole i den hensikt å bortta verdigjenstander. Ved alle tre anledningene oppga han forsøket. Heleriet skjedde en gang mellom 12. april og 6. mai 2011 da han mottok en varebil til tross for at den var stjålet. Det simple tyveriet fant sted 6. mai 2011 og gjaldt 100 liter diesel som han borttok fra en lastebil.
- (26) Etter min mening må straffen for disse handlingene ligge en god del lavere enn de utgangspunktene som ble tatt i avgjørelsene fra 2011. Jeg er som lagmannsretten kommet til at fengsel i to år vil være passende.
- (27) Noen formildende omstendigheter foreligger ikke, og straffen for B settes etter dette til fengsel i to år.
- (28) A er dømt for ett grovt tyveri og ett forsøk på grovt tyveri. Det grove tyveriet skjedde 30. januar 2011 da han fra nevnte private marina borttok seks påhengsmotorer, en PC med to skjermer, flere kartplottere og båtpropeller og noe klær. Til sammen hadde tyvgodset en verdi av cirka 300 000 kroner. Forsøket på grovt tyveri skjedde 17. mai 2011, og er den samme handling som B ble dømt for, jf. ovenfor.
- (29) Lagmannsrettens flertall – meddommerne – satte straffen for A til fengsel i to år. Etter min mening er dette for strengt. Selv om det er riktig å se hans handlinger i sammenheng med den samlede virksomhet som de fem domfelte litauerne har utvist, må straffen avspeile at A ikke er funnet skyldig i mer enn de nevnte forhold.
- (30) At A ble dømt i Sverige i 2005 og 2006 for blant annet tyveri og overtredelse av utlendingsloven til henholdsvis seks og to måneders fengsel, tillegger jeg en viss, men begrenset vekt.
- (31) Jeg er kommet til at straffen for A passende kan settes til fengsel i ett år og seks måneder.
- (32) Jeg stemmer for denne

DOM :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen for A settes til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder.
2. Anken fra B forkastes.

3. For begge går 355 – trehundreogfemtifem – dager til fradrag i straffen for utholdt varetekt.

- (33) Dommer **Bull:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (34) Dommer **Noer:** Likeså.
- (35) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (36) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (37) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen for A settes til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder.
2. Anken fra B forkastes.
3. For begge går 355 – trehundreogfemtifem – dager til fradrag i straffen for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: